

Sygn. akt: III AUa 941/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

Sędziowie: SSA Mirosław Godlewski

del. SSO Piotr Leń

Protokolant: sekr. sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2013 r. w Łodzi

sprawy **B. S.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu

z dnia 19 kwietnia 2012 r., sygn. akt: V U 1313/11;

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 941/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzjami z dnia 1.09.2011 roku i 16.09.2011 roku odmówił B. S. prawa do emerytury, ponieważ nie spełnił on przesłanek wskazanych w art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent inwalidzkich dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43), gdyż nie wykazał 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji B. S. podniósł, że wykonywana przez niego praca w okresie od 13.05.1966 roku do 14.02.1968 roku na stanowisku robotnika transportowego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K. oraz w okresie od 22.08.1972 roku do 28.02.1973 roku na stanowisku robotnika przeładunkowego przy obsłudze szybu w (...) Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B., na których to stanowiskach wykonywał pracę stale, jest pracą na stanowiskach wymienionych w wykazie A do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, co uprawnia go do uzyskania wcześniejszego świadczenia emerytalnego.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2012 roku zmienił zaskarżone decyzje z 1 września 2011 roku i 16 września 2011 roku i przyznał B. S. emeryturę poczynając od dnia 1 czerwca 2011r.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

B. S. ur. (...), złożył w dniu 26.05.2011 roku wniosek o emeryturę. Wnioskodawca wykazał staż pracy na dzień 01.01.1999 roku wynoszący 28 lat, 2 miesiące i 26 dni.

Organ rentowy uznał wnioskodawcy okres pracy w szczególnych warunkach wynoszący 13 lat, 6 miesięcy i 8 dni. Natomiast nie uznał okresu pracy w szczególnych warunkach od 13.05.1966r. do 14.02.1968r. na stanowisku robotnika transportowego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K., z uwagi na to, że wnioskodawca w tym okresie był pracownikiem młodocianym i nie mógł wykonywać stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, ciężkich prac załadunkowych i wyładunkowych wymienionych w wykazie A dział VIII poz. 1 pkt. 2 załączniku do zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych dnia 1 sierpnia 1983r. Ponadto ZUS nie zaliczył do okresu pracy w szczególnych warunkach, okresu pracy wnioskodawcy od 22.08.1972r. do 28.02.1973r. na stanowisku robotnika przeładunkowego przy obsłudze szybu w (...) Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B. uwagi na to, że pracodawca nie określił charakteru tej pracy wg rozporządzenia z 7 lutego 1983r.

Wnioskodawca nie należy do OFE, obecnie nie pozostaje w zatrudnieniu, zatrudnienie ustało w dniu 31.05.2011 roku.

W dniu 20.04.2011 roku (...) S.A. w K. wystawiło świadectwo pracy w szczególnych warunkach na nazwisko B. S. ur. (...) W świadectwie tym wskazano okres pracy od 13.05.1966r. do 14.02.1968r., stanowisko robotnik transportowy. Powołano się na Dział VIII poz. 1 rozporządzenia z dnia 7.02.1983r. - ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunkowe materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Powołano także z A Dział VIII poz. 2 punkt 1 Zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 01.08.1983r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach podległych Ministrowi Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz wzrostu emerytury lub renty.

W okresie od 22.08.1972r. do 22.10.1973r. i od 23.10.1973r. do 21.01.1975r. B. S. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w B.. W okresie od 22.08.1972r. do 22.10.1973 r. była to praca na stanowisku obsługi szybu na powierzchni. Okres dalszy został ubezpieczonemu uznany. W dniu 24.03.2011r. pracodawca wystawił świadectwo pracy w szczególnych warunkach na okres od 22.08.1972 r. do 28.02.1973r. na stanowisku obsługa szybu na powierzchni - robotnik przeładunkowy i na okres od 1.03.1973r. do 21.01.1975r. na stanowisku ładowacz pod ziemią. Wskazano przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. Wykaz A Dział VIII punkt 3 i Dział I poz. 1 punkt 6. Wskazano także Zarządzenie Nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 12.08.1983r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach.

W dniu 24.08.2011r. (...), następca Przedsiębiorstwa (...) S.A. w B. wystawił B. S. świadectwo potwierdzające okres od 22.08.1972r. do 28.02.1973r. na stanowisku obsługi szybu na powierzchni - robotnik przeładunkowy. W przebiegu zatrudnienia wskazano, że od 22.08.1972 r. pracował w kopalni (...) jako obsługa szybu. Z angażu z dnia 26.02.1973r. wynika, że wnioskodawca z dniem 1.03.1973r. został przeniesiony ze stanowiska pracownika obsługi szybu na stanowisko ładowacza. Jako praca w szczególnych warunkach wymieniona została w wykazie A dział poz. 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 08.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, praca przy ciężkich pracach załadunkowych i wyładunkowych oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Prace te wymienione są też w Wykazie A Dział poz. 1 punkt 3 Zarządzenie Nr 17 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 18.1983r. w sprawie określenia stanowisk pracy w resorcie górnictwa i energetyki, które są wykonywane w szczególnych warunkach - robotnik ładunkowy. W okresie od 22.08.1972r. do 22.10.1973r. ubezpieczony pracował w górnictwie jako robotnik przeładunkowy materiałów sypkich i pylistych przy obsłudze szybu na powierzchni.

Sąd uznał, iż przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że odwołujący wykonywał pracę w szczególnych warunkach w okresach: od 13.05.1966r. do 14.02.1968r. na stanowisku robotnika transportowego w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K. oraz w okresie od 22.08.1972r. do 28.02.1973r. na stanowisku robotnika przeładunkowego przy obsłudze szybu w (...) Przedsiębiorstwo (...) S.A. w B., praca wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy. Okres pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach od 1 marca 1973r. do 31 marca 1975r. w (...) został zaliczony przez organ rentowy decyzją z dnia 16 września 2011r.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd uznał, iż B. S., łącznie z uznanym wcześniej okresem, wykazał okres ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach, tym samym spełnił warunki wymienione w art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Mając na uwadze powyższe na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd uwzględnił odwołanie i przyznał odwołującemu emeryturę.

W apelacji organ rentowy zaskarżył w całości powyższy wyrok, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego art. 184 ust. 1 i art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (tekst jednolity Dz. U z 2004r. nr 39, poz.353 ze zm.) w związku z § 4 rozporządzenia RM z dnia 7.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Wskazując na powyższą podstawę apelacji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. Apelujący podniósł, że okres zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) od 13 maja 1966r. do 11 grudnia 1967r. nie może być kwalifikowany jako praca w warunkach szkodliwych stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wynika to z obowiązujących wówczas przepisów dotyczących zatrudniania młodocianych. Z przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 roku o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy w warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy (Dz. U. Nr 45/58 poz. 226 ze zm.) wynika, że młodociani - osoby które ukończyły 14 lat a nie przekroczyły 18 roku życia mogą być zatrudniani tylko w celu nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy, odbycia wstępnego stażu pracy. Poza w/w przypadkami zakłady pracy mogły zatrudniać młodocianych przy lekkich pracach sezonowych i dorywczych. Z ustaleń Sądu nie wynika, że w spornym okresie w/w zatrudniony był w celu nauki zawodu bądź przyuczenia do określonej pracy lub w celu odbycia wstępnego stażu pracy. Z przepisu §2 ust. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lipca 1959r. wynika, iż zatrudnienie młodocianych nie jest dopuszczalne w zakresie wzbronionym przez przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 września 1958r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym (Dz. U. Nr 64 poz. 312). Zgodnie z załącznikiem do tego rozporządzenia młodocianym wzbronione są prace załadunkowe - wyładunkowe co było oczywiście wzbronione w/w przepisami. Odwołujący nie mógł więc wykonywać tego rodzaju pracy przed ukończeniem 18-stego roku życia, tj. do utraty statusu pracownika młodocianego. Nawet gdyby przyjąć, że po 18 roku życia czyli od 12 grudnia 1967r. aż do ustania zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...), tj. do 14 lutego 1968r. wnioskodawca wykonywał prace w warunkach szczególnych jak i taki rodzaj pracy wykonywał w okresie od 2 sierpnia 1972r. do 28 lutego 1973r., to łącznie okres ten nie uzupełni okresu pracy w warunkach szczególnych do wymaganych 15-stu lat.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 162, poz. 1118 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem. Stosownie zaś do treści art. 32 ust. 1 wskazanej wyżej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949r., będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1 ustawy. Cytowany wyżej przepis, mocą art.46 ust 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ma odpowiednie zastosowanie do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku a przed dniem 1 stycznia 1969 roku. Za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się przy tym pracowników przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia.

Z treści przepisów § 1 i 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. wynika, że pracą w szczególnych warunkach jest praca świadczona stale i w pełnym wymiarze na stanowiskach wskazanych w załączniku do tego aktu. Warunek wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy jest spełniony tylko wówczas, gdy pracownik w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy na określonym stanowisku pracy nie wykonuje czynności pracowniczych nie związanych z tym stanowiskiem pracy, ale stale, tj. ciągle wykonuje prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Stosownie do treści § 3 tegoż rozporządzenia za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Z § 4 wynika natomiast, iż pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do wcześniejszej emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

l) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn, ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z §2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43) okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Stosownie zaś do §2 okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, lub w świadectwie pracy.

Zarzutem apelacji w zakresie braku podstaw zarówno faktycznych jak i prawnych do uznania wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w okresie jego zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K., trudno odmówić słuszności, jednakże nie z przyczyn wskazanych przez organ rentowy w apelacji.

Analiza przeprowadzonego postępowania dowodowego przed Sądem I instancji prowadzi do odmiennej oceny tego postępowania, niż dokona przez Sąd, w zakresie charakteru prawnego zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie 1966-1968.

Z zeznań świadka W. L., pracującego w tym okresie razem z wnioskodawcą w przedsiębiorstwie (...) wynika, iż wnioskodawca zawoził glinę z kopalni do produkcji i w tym czasie jako pracownik młodociany również uczył się i chodził do szkoły. Wykonywał różne prace, w tym porządkowe, wywoził gruz z szopy po sezonie, a w sezonie zimowym nie było produkcji. Natomiast z zeznań wnioskodawcy wynika, iż w tym okresie jego praca polegała na napelnianiu urządzenia zwanego kolebą – piaskiem, które następnie za pomocą konia było przemieszczane pod szyb i taką pracę wykonywał przez 8 godzin dziennie. Trudno uznać, iż w okresie, gdy nie było produkcji wnioskodawca wykonywał wskazaną przez niego pracę.

Z analizy tych zeznań nie można uznać, jak to przyjął Sąd I instancji, iż wnioskodawca w tym okresie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, pracę w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A dział VIII poz. 1 pkt. 2 zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, a tym bardziej wymienioną w wykazie A dział VIII poz. 1 załącznika do rozporządzenia z 7 lutego 1983r. jako prace wymienione w transporcie i łączności, podaną w świadectwie pracy w szczególnych warunkach wystawionym w dniu 20 kwietnia 2011r .

Z zeznań świadka wynika, iż w sezonie zimowym, który należy na pewno uwzględnić od grudnia do końca lutego każdego roku, wnioskodawca pracy wskazanej przez niego nie wykonywał, z uwagi na brak produkcji. A zatem ze spornego okresu należało by odliczyć w/w miesiące jako nie wykonywanie takiej pracy.

Ponadto z zeznań świadka wynika, iż wnioskodawca poza załadunkiem piasku i przewożeniem gliny wykonywał jeszcze inne różne prace- porządkowe, a zatem nie można uznać, iż w całym spornym okresie pracy w przedsiębiorstwie stale i w pełnym wymiarze wykonywał prace wymienione w tych wykazach, jakimi są ciężkie prace załadunkowe i wyładunkowe oraz przeładunek materiałów sypkich, pylistych, toksycznych, żrących lub parzących w transporcie. Ponadto zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa Sądu Najwyższego – wyrażoną w wyroku z dnia 20 października 2005r. w sprawie I UK 41/05 (OSNP z 2006r./19-20/306) oraz w wyroku z dnia 1 czerwca 2010r. w sprawie II UK 21 /10 (LEX nr 619638) wykonywanie pracy na stanowisku określonym w zarządzeniu resortowym, której nie wymieniono w załączniku do rozporządzenia z 7 lutego 1983r. nie uprawnia do uzyskania emerytury na podstawie art. 32 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej. Ponadto zdaniem w/w Sądu pod pozycjami wymienionymi w załączniku do w/w rozporządzenia wymieniono konkretne stanowiska przypisane konkretnym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach, co nie jest przypadkowe z uwagi na specyfikę poszczególnych gałęzi przemysłu, a zatem konkretne stanowiska pracy, zdaniem Sądu, należy ściśle interpretować w odniesieniu do wykazów z załącznika do rozporządzenia, nie można zatem swobodnie lub dowolnie z naruszeniem postanowień rozporządzenia wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym rozporządzeniu.

Przełożenie powyższych rozważań na grunt niniejszej sprawy oznacza, iż nie można w świetle interpretacji Sądu Najwyższego dokonanej w tych orzeczeniach wiązać pracy wykonywanej przez wnioskodawcę w gałęzi przemysłu budowlanego i materiałów budowlanych, polegającej na załadunku, wyładunku, przeładunku materiałów sypkich i pylistych z takimi pracami wymienionymi w rozporządzeniu w dziale transportu. Załącznik do rozporządzenia w dziale V, dotyczącym prac w budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych, nie wymienia prac ciężkich przy załadunku lub wyładunku jako prac zaliczanych do pracy w szczególnych warunkach. A zatem z w/w przyczyn prawa materialnego wykonywanie tej pracy nie znajduje uzasadnionych podstaw do zaliczenia jej jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Natomiast w sytuacji nie zaliczenia spornego okresu pracy, zaliczenie drugiego spornego okresu w firmie (...) od 22 sierpnia 1972r. do 28 lutego 1973r. na stanowisku robotnika przeładunkowego przy obsłudze szybu na powierzchni, gdzie wnioskodawca pracował w górnictwie przy obsłudze szybu powoduje, iż wnioskodawca nie spełnia przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Argumentacja organu rentowego zawarta w uzasadnieniu apelacji w zakresie niemożności zaliczenia pracy wnioskodawcy w cegielni, z uwagi na istniejące w tym czasie przepisy prawne zabraniające zatrudnienia młodocianych przy ciężkich pracach fizycznych, nie ma znaczenia dla oceny charakteru świadczonej przez wnioskodawcę pracy w tym okresie zważywszy na to, że pod uwagę należy brać faktyczny charakter pracy wykonywanej, a nie dopuszczalny, wynikający z przepisów prawa w tym zakresie.

Z tych wszystkich względów podzielając zarzuty organu skarżącego, w zakresie braku spełnienia przez wnioskodawcę przesłanki 15 lat pracy w szczególnych warunkach, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.